

1. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди), [Електронний ресурс] : Закон України / Верховна Рада України – Документ № 2299-14 поточна редакція від 13.02.2009 р. – 3 с. – Режим доступу до закону: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. 2. Звіт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР), [Електронний ресурс] / Звіт / ДКЦПФР – Річний звіт за 2008 рік – 119 с. – Режим доступу до звіту: <http://www.ssmc.gov.ua/ShowPage.aspx?PageID=12>. 3. Звіт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР), [Електронний ресурс] / Звіт / ДКЦПФР – Річний звіт за 2005 рік – 34 с. – Режим доступу до звіту: <http://www.ssmc.gov.ua/ShowPage.aspx?PageID=12>. 4. Алехин Б.И. Рынок ценных бумаг: Учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности 060400 «Финансы и кредит» / Б.И. Алехин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2004. – 461 с. 5. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): Автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / О.І. Барановський. – К., 2000. – 34 с. 6. Кравченко Ю.Я. Фондовый рынок: Учеб. пособие / Ю.Я. Кравченко. – К.: Дакор, КНТ, 2008. – 733 с. 7. Мочерний С.В. Економічний словник-довідник / С.В. Мочерний. – К., 1995. – 368 с. 8. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спец. «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / А.А. Пересада. – К., 1998. – 31 с. 9. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Підручник / В.М. Шелудько. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008. – 535 с. 10. Загорський В.С. Розвиток ринку цінних паперів: Монографія / В.С. Загорський. – Х.: ВД «ІНЖЕК». – 192 с. 11. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007. – 1072 с. 12. Про цінні папери та фондовий ринок, [Електронний ресурс]: Закон України / Верховна Рада України – Документ № 3480-15 остання редакція від 30.04.2009 р. – 3 с. – Режим доступу до закону: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. 13. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 495 с. – (Б-ка словарей "ИНФРА-М"). 14. Економічна енциклопедія: У 3-х т. / [Гаврилишин Б.Д., Ющенко В.А., Гальчинський А.С. та ін.]; під редакцією Гаврилишина Б.Д. – К.: Видавничий центр «Академія», – 2000 – Т. 1. – 2000. – 864 с. 15. Информационное агентство Stocks-Investfunds, [Електронний ресурс]: / Статистические данные – Режим доступа к объекту: <http://stocks.investfunds.com.ua/indicators/capitalization/3/>

УДК 330.332:338

Л.Л. Палєхова
Національний гірничий університет

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО РЕГІОНУ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ УКРАЇНИ

© Палєхова Л.Л., 2010

Досліджено проблеми формування комплексної стратегії інноваційного розвитку промислових регіонів, що адекватній європейським принципам сталого розвитку. Розкрито соціально-економічну природу наукової категорії “інноваційна модель розвитку”, визначено пріоритетні напрями використання інноваційного потенціалу для розв’язання еколого-економічних проблем промислових регіонів. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку промислового регіону.

Ключові слова: інноваційний розвиток, промисловий регіон, організаційно-економічне забезпечення, стратегія інноваційного розвитку, інструменти сталого розвитку, стратегічна екологічна оцінка.

The article analyses the issues relating to the formulation of comprehensive strategy for the innovative development of industrial regions that is adequate to the European principles of sustainable development. It explores the social and economic nature of the scientific category ‘innovation development model’, defines the priority directions for realising the innovation potential with the view of solving the environmental and economic problems of industrial regions. The article suggests recommendations concerning the strengthening of organisational and economic measures for the innovative development of an industrial region.

Key words: innovative development, industrial region, organisational and economic measures, strategy for innovative development, instruments of sustainable development, strategic environmental assessment.

Постановка проблеми

Глобальні процеси сьогодення, що безпосередньо торкнулися України, відкрили для неї шлях до поступової європейської інтеграції та сталого оздоровлення вітчизняної промисловості. Приєднання до Світової організації торгівлі у травні 2008 р. передбачає поширення торговельних відносин та побудову глибокої, всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Порядок денний асоціації Україна – ЄС, що

офіційно був схвалений сторонами та набув чинності 23 листопада 2009 р., містить конкретні кроки задля розвитку інтегрованої співпраці, інтернаціоналізації промислового сектора та поліпшення доступу України до внутрішніх ринків ЄС. Перелік пріоритетів цієї угоди має системний і довгостроковий характер, спрямований на підтримку України у здійсненні комплексу економічних, політичних та правових реформ, створення повноцінно функціонуючої ринкової економіки відповідно до основних принципів макроекономічної стабільності, надійності, ефективності та відповідальності за кінцевий результат [1].

Однак євроінтеграційні амбіції України та кризові явища, якими позначений сучасний стан економіки в усьому світі, значно ускладнюють проблеми вітчизняного виробництва, висувають необхідність підвищення продуктивності праці і вкладеного капіталу, насамперед, за рахунок інтенсифікації інноваційного розвитку, впровадження новітніх технологій та використання ефективних управлінських методів. Науково-технічний прогрес повинен стати важливим чинником здійснення докорінних змін вітчизняної економіки, насамперед розвитку промисловості та досягнення конкурентоспроможності української продукції. Якщо цього не відбудеться, то в умовах розширення меж ринків та підсиленого інноваційного розвитку іноземних конкурентів вітчизняне виробництво все більше втрачатиме свої позиції.

Отже, вирішення проблеми інноваційного розвитку регіонів набуває надзвичайної актуальності в аспекті виконання завдань Порядку денного асоціації Україна – ЄС і передбачає не тільки об'єднання окремих зусиль науки та приватного капіталу, але й комплексних та системних дій з боку виконавчої влади з метою отримання стійкого оновлення економіки усього регіону. У зв'язку з цим необхідно констатувати, що нині існує об'єктивна потреба у дослідженні європейських підходів до інноваційного розвитку регіонів, зокрема, питань створення державою сприятливих організаційно-правових умов та використання економічних важелів для посилення інноваційного потенціалу регіонів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Економічна теорія накопичила великий і цінний досвід у питаннях, які стосуються різних аспектів управління інноваційним розвитком як в економіці загалом, в її окремих сферах, галузях – так і на регіональному рівні. Зокрема теоретичні, методологічні та методичні питання механізму регулювання інвестиційних процесів, планування інвестиційної діяльності, визначення ефективності інвестицій, вибору пріоритетів інвестування відображено у працях визнаних зарубіжних та вітчизняних вчених. Разом з тим, протягом останніх років у світі різко зростає кількість та якість теоретичних досліджень інноваційного регіонального розвитку. Розробляються нові інтерактивні моделі інноваційного процесу, теорії, зокрема регіональних інноваційних мереж та інноваційних систем, елементи методології, форми та методи державного регулювання інноваційного розвитку регіонів. Зокрема, вони розглядалися в роботах Д. Бекаттіні, П. Друкера, Лоренса Дж. Гитмана, Р. Кемегні, М. Портера, Г. Хакенсона, Д. Хоувеллса та інших зарубіжних вчених.

При тому, підкреслимо, повне використання положень класичних теорій інвестування в українській практиці управління розвитком унеможливилось через їх неадекватність реаліям сьогодення, насамперед динамізму системної кризи економіки та особливостям євроінтеграційних процесів. Тобто набуток зарубіжних теоретиків може використовуватися з певними обмеженнями і доповненнями, враховуючи потребу їх адаптації до українських умов перехідної економіки. Проблема інноваційного регіонального розвитку є порівняно новою в економічній теорії і тому малодослідженою в Україні, проте цією проблемою цікавилася вітчизняні науковці: О. Амоши, Л. Безчасний, В. Геєць, М. Долішній, О. Лапко, І. Гришин, С. Кацура, А. Мазур, Б. Малицький, В. Мельник, О. Одарич, В. Пілюшенко, В. Семиноженко, В. Чижов, А. Чухно та ін.

Теоретико-методологічні та практичні питання формування інноваційної моделі розвитку промислових регіонів в Україні, методика оцінювання інноваційно-інвестиційного потенціалу територій та стратегії прискореного розвитку промислових регіонів досліджують у численних дисертаціях та монографіях. Протягом останніх років проблемам інвестування було присвячено велику кількість наукових статей, надрукованих у фахових виданнях “Економіка України”, “Фінанси України” та ін. Разом з тим залишається недостатньо дослідженим питання формування механізмів системної та комплексної активізації інвестиційної діяльності, імплементації компоненти інноваційного потенціалу в економічні стратегії розвитку промислових регіонів.

Постановка цілей

Метою дослідження у статті є обґрунтування теоретико-методичних засад і практичних підходів до формування комплексної стратегії інноваційного розвитку промислових регіонів, що адекватний європейським принципам сталого розвитку. Для досягнення цієї мети визначено такі основні завдання: розкрити соціально-економічну природу наукової категорії “інноваційна модель розвитку”; визначити пріоритетні напрямки використання інноваційного потенціалу для розв'язання еколого-економічних проблем промислових регіонів; розробити пропозиції щодо вдосконалення організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку промислового регіону.

Виклад основного матеріалу

Останніми роками українські науковці та практики активно обговорюють питання інновації як чинник створення умов сталого розвитку на загальнодержавному, регіональному і галузевому рівнях, забезпечення

економічної стабільності територій та виробничих комплексів. Аналіз розвитку теорії управління інноваційними процесами показує поступову трансформацію розуміння понять “інновації”, “інноваційний процес”, “інноваційної моделі розвитку”.

Зазначимо, що в ранніх трудах теоретиків поняття “інновації” визначалося доволі вузько: як будь-які зміни з метою впровадження і використання нових товарів, ринків і форм організації компаній (Й. Шумпетер), концепція нової ідеї (Х. Рігс), будь-яка ідея, діяльність або матеріальний результат, що є новими за своїми якісними відмінностями (Х. Барнет). Пізніше поняття інновації набуває динаміки та трактується вже як процес – здійснення дій від формування ідеї, її реалізації до впровадження нового продукту. Поширюється термін “інноваційний процес”, що виходить за межі власне економічних аспектів, визначається як сукупність науково-технічних, технологічних і організаційних змін, що зорієнтовані на довгострокову ефективність функціонування соціальної системи (компанії, виробничого комплексу, галузі економіки, території або її частини, країни тозо) [2, 3].

Сьогодні дискусії відносно понятійного апарату інновацій продовжуються. Однак сучасна методологія системної характеристики нововведень ґрунтується на міжнародних стандартах, зокрема Посібнику Осло (Oslo Manual) [4], що постійно уточнюються та оновлюються. Такі стандарти дають змогу країнам-членам OECD розробляти порівняльні показники інноваційних процесів та оцінювати їх характеристики, активність та ефективність. Закон України “Про інноваційну діяльність” надає визначення інвестицій, що є адекватним до міжнародних стандартів: “інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери” [5].

Отже, під інновацією ми розуміємо кінцевий результат інноваційного процесу, який знаходить втілення у вигляді новоствореного чи удосконаленого продукту, що впроваджується на ринку, або новоствореного чи удосконаленого технологічного процесу, що впроваджується у практичну діяльність, або нового підходу до якоїсь соціальної послуги. Інноваційний процес – це ряд сукупних дій щодо створення, опанування та впровадження нововведень у соціальну систему з метою її оновлення та підтримки конкурентоздатності.

Інвестиційні процеси у період трансформаційних перетворень економіки України відзначаються значною своєрідністю, набувають як кількісних, так і якісних змін основних його складових суб’єктів, об’єктів та інвестиційних ресурсів. Зростання нестабільності ринкового середовища, обмеження і адміністративний тиск на підприємницьку діяльність, нестача природно-енергетичних ресурсів, а також вимоги досягти конкурентних переваг на всіх рівнях управління (підприємств, регіонів, держави загалом) висувують завдання формувати специфічні механізми управління інноваційними процесами, що враховують вплив зовнішніх факторів та спираються на інтереси і можливості об’єктів та суб’єктів управління.

У літературі посилено обговорюються моделі інтенсифікації інноваційних процесів й моделі інноваційного розвитку. Підкреслимо, що цілі цих двох моделей управління дуже близькі, проте завдання, механізми дії та кінцевий результати істотно відрізняються, особливо у форматі соціально-економічних систем регіонів та територій. На регіональному рівні суспільні відносини мають свої закономірності та особливості організації, що обумовлені взаємозалежними (часто конфліктними) цілями та завданнями, інтересами та потребами окремих груп населення суб’єктів підприємницької діяльності та системи державного управління. Треба враховувати характер та мотивацію поведінки осіб, що беруть або потенційно можуть брати участь в інноваційних процесах на регіональному рівні, оскільки вони керуються насамперед своїми стратегіями поведінки на ринку, вільні у виборі напрямків та розмірів інвестування, очікують отримання вигід, несуть відповідальність за усі ризики відносно інновацій.

Сьогодні більш розробленим є перший підхід, який реалізується в утворенні локалізованих інноваційних мереж, що спрямовані на зменшення невизначеності та ризиків, спрощення доступу до інформації, знань та доброї практики. Головною метою локалізованих інноваційних мереж є активізація інноваційної діяльності через кооперацію, вони сприяють прискореному обміну інноваційними ресурсами та цілеспрямованій підтримці інноваційних проектів у регіоні. Методологічну основу теорії інноваційних регіональних мереж становлять дві концепції: концепція промислових районів та концепція місцевості. Як зазначає В. Пілюшенко, основними факторами інноваційної активності у регіоні згідно з теорією інноваційних мереж є: 1) мережні відносини між суб’єктами інноваційних процесів, що працюють всередині одного продуктового поля; 2) щільні відносини між зацікавленими особами та вертикальна дезінтеграція, 3) регіональна свідомість відносно інновацій та промислова кооперація співпраці [3]. У літературі найчастіше інноваційні системи у регіонах розглядають як відносно окреме явище, пропонуються різні варіанти побудови регіональних інноваційних систем, характер дій яких може бути таким: ініціативний, провідного фінансування (на базі партнерства), дослідження (фундаментальні), інноваційні (технологічного поштовху), висока спеціалізація, регіональна кооперація, державна координація т.д. [6].

Треба зазначити, що саме такий підхід використовують у сучасних дослідженнях, вивчаючи проблему організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку регіонів [7, 8]. За усієї корисності та доцільності таких розробок, треба відзначити спрощеність такого підходу до вирішення проблеми посилення впровадження інновацій в регіонах та обмеженість можливостей його впливу на системний інноваційний розвиток регіонів, особливо промислового типу. Аналіз стану інвестиційного розвитку Дніпропетровської

області, наприклад, свідчить, що питома вага підприємств, сприйнятливих до інноваційних заходів, становить лише 10,8 %, що удвічі менше ніж у 2000 р. [9]. Промисловість (металургія, добувна промисловість, виробництво готових металевих виробів тощо), що потребує великих капітальних вкладень як на рівні досліджень, так й на рівні впровадження інновацій, не готова до інноваційного розвитку. Проте є ще комплекс інших важливих проблем, що пов'язані з організацією планування розвитку на принципах впровадження інновацій на різних стадіях життєдіяльності регіонів.

Згідно з Д. Бекаттіні, промислові райони (регіони) є промисловими агломераціями, в яких суспільство та виробничі структури мають тенденції “зливатися”, тобто є не просто сукупністю економічних відносин окремих суб'єктів, а складною соціально-економічною системою, що включає ще різні екологічні, соціальні, інші зв'язки та їхні синергетичні ефекти. Аспекти еколого-економічних основ формування та реалізації регіональної політики сталого розвитку вже розглядають українські вчені [10], проте вони ще не були всебічно досліджені та обґрунтовані з урахуванням комплексу проблем промислових та особливостей організації планування розвитку регіонів в Україні.

Йдеться про модель інноваційного розвитку регіонів, яка є елементом єдиної системи формування сталого розвитку держави та формується з оглядом на євроінтеграційні проблеми, пов'язана з іншими моделями за ієрархією державного управління, забезпечує системну реалізацію потенціалу регіонів, комплексне вирішення економічних, соціальних і екологічних проблем території, об'єднання зусиль різних суб'єктів суспільних відносин (органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, комерційних структур, громадських організацій, ін.) щодо організації інноваційного розвитку. Моделі інноваційного розвитку регіонів повинні містити три рівні управління процесом: політичний, плановий і програмний, які пов'язані між собою. Політика є основою для розроблення планів; плани, своєю чергою, задають межі для програм. Реалізація програм приводить до здійснення конкретних проектів. Такий зв'язок називається “ярусним підходом” Досвід і відомості, які отримані при виконанні інвестиційних проектів, можуть і повинні впливати на подальші рішення на стратегічних рівнях.

Власне регіональна політика інвестиційного розвитку визначає стратегічні цілі та завдання розвитку певних регіонів, що обумовлюють подальше розроблення конкретних планів і програм у галузі введення інновацій до галузевих структур, сфери природокористування тощо. Напрямки інвестиційного розвитку окремих регіонів визначають на фундаментальній основі й принципах, які сформульовані державною політикою сталого розвитку. Суб'єктами регіональних інвестиційних процесів є також органи державної влади і місцевого самоврядування, суб'єкти підприємницької діяльності та громадськість.

Обраний підхід властивий європейському трактуванню сутності регіональної інвестиційної політики і є важливим для визначення напрямків реформування регіонального планування у механізмі моделювання регіональної політики на інноваційних засадах [10]. Підкреслимо, що в кожній країні можуть існувати різні моделі імплементації інноваційної компоненти в регіональній політиці, плани та програми. Наприклад, в Німеччині регіональне планування передбачає чотири просторові аспекти: територіальне планування на федеральному рівні, на рівні федеральних земель, регіональне планування (у складі федеральних земель) і локальне (міське) планування на рівні окремих міст і громад [11]. Правовою основою планування розвитку регіонів в Німеччині є Федеральний Закон про територіальне планування, який, ґрунтуючись на загальноєвропейській концепції сталого розвитку, встановлює рамкові умови просторового розвитку для всієї території. “Основні орієнтири регіональної політики” являють собою фундаментальні основи й принципи, які спрямовані на досягнення бажаної територіальної структури. Вони не містять планових установок, але формують базу для конкретизації планів, розроблених на рівні федеральних земель і муніципальних утворень. “Основні орієнтири регіональної політики” визначають майбутню територіальну структуру за п'ятьма напрямками: у галузі структури поселень, навколишнього середовища й раціонального природокористування, транспорту, ґрунтуються на принципах підтримки системного впровадження досягнень науково-технічного прогресу й сталого розвитку.

Враховуючи зростаючий ступінь поглиблення просторових взаємозв'язків між регіонами ФРН, а також у загальноєвропейському просторі, у галузі структури поселень віддають перевагу концепції децентралізованої концентрації. Цей підхід припускає не тільки переважне сприяння інноваційному розвитку окремих динамічних регіонів, але й зміцнення внутрішнього інноваційного потенціалу регіонів, збалансованості територіальної структури й структури поселень.

Щодо проблем навколишнього середовища й природокористування, у моделях інноваційного розвитку регіонів Німеччини існують чотири основні тези, що спрямовані на збереження навколишнього середовища. У їхній основі – особливо ретельний аналіз нових схем користування природними ресурсами або його обґрунтоване обмеження. По-друге, в окремих регіонах інновації спрямовані на розвиток якості навколишнього середовища як важливого фактора сталого розвитку території. По-третє, у нових федеральних землях важливим завданням є усунення збитку, заподіяного навколишньому середовищу. По-четверте, моделі інноваційного розвитку регіонів підтримують диференційований розвиток децентралізованої територіальної структури й структури поселень, який повинен сприяти в майбутньому зменшенню навантаження на навколишнє середовище.

Концепція інноваційного розв'язання транспортної проблеми регіонів характеризується насамперед пошуком раціональних та збалансованих мереж, що, з одного боку, знижують напругу на екологію певної території, проте вирішує завдання транспортного зв'язку об'єднаної Європи. Основна мета інноваційного

розв'язання транспортної проблеми Німеччини – поліпшення та корегування транспортної мережі, особливо у великих промислових регіонах.

У галузі соціального розвитку довгостроковим завданням регіонального планування за принципами оновлення є насамперед підвищення загального рівня та створення рівних умов життя населення на всій території федерації. Окремі райони характеризуються завданням реорганізації та впровадження досягнень технічного прогресу з погляду їхніх потреб, а також цілеспрямованого посилення їх власного регіонального потенціалу щодо сталого розвитку [12].

Загалом завдання територіального, земельного і регіонального планування в Німеччині полягає в тому, щоб надати головні орієнтири й рамкові принципи інноваційного розвитку різним суб'єктам, що істотно впливають на розвиток територій. У соціальній ринковій економіці конкретні територіальні концепції повинні оптимально сполучатися з вільним розгортанням суспільних і економічних можливостей і потенціалів регіонів. Важлива роль при цьому приділяється плануванню на рівні федеральних земель.

Цікавим є приклад великого інноваційного проекту, що перетворив Баварію з аграрної федеральної землі на розвинену промислову агломерацію. Модель інноваційного розвитку Баварії забезпечила рівні інвестиційні умови для розвитку підприємництва, низку перетворень у соціальній сфері, зокрема було використано стратегію децентралізованої концентрації робочих місць на промислових підприємствах й утворення привабливих умов проживання у конкретних населених пунктах.

Іншим аспектом регіонального планування в Німеччині є визначення осей розвитку. Останні характеризуються виразною концентрацією місць роботи й проживання уздовж потужних транспортних артерій, які, як правило, ув'язані з іншими об'єктами інфраструктури. Осі розвитку повинні сприяти як формуванню районів концентрації промисловості, так і розвитку сільських територій. У Баварії чітко виділяються осі розвитку надрегіонального й регіонального значення. При цьому осі надрегіонального значення взаємопов'язані з мережею осей розвитку на іншій території федерації.

Цікаво, що в законодавстві Німеччини, зокрема у Федеральному Законі про просторово-територіальну організацію та Баварському Законі про земельне планування існує заборона розроблення планів і заходів, що суперечать законодавству, чітко передбачені інструменти і методи просторово-територіального планування. У Програмі розвитку землі Баварія закріплені тільки основні положення просторової організації й розвитку. У кожному окремо взятому регіоні інноваційні процеси підлягають конкретизації на рівні місцевої влади.

Значимо, що в Україні спостерігаються позитивні тенденції щодо законодавчого визначення змісту і завдань інноваційного розвитку територій. У переважній більшості прийнятих останнім часом нормативно-правових актів більше враховують природу, інтереси та потреби регіонів. Але чинним законодавством не врегульовано механізм системного розвитку та імплементації інновацій в політику, плани та програми регіонального рівня. У результаті в одному регіоні можуть розроблятися різні види прогностично-стратегічних документів, що передбачають нововведення, які не узгоджені між собою ні за цілями, ні за змістом, ні за термінами їх впровадження.

В Європі останнім часом на регіональному рівні активно використовується інструмент стратегічної екологічної оцінки (СЕО). В усіх державах ЄС застосування СЕО стало обов'язковим після прийняття Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту й Ради від 27 червня 2001р. СЕО можна визначити як систематичний процес імплементації екологічної складової, зокрема питання здоров'я та якості життя, у стратегічні рішення: політику, плани та програми. СЕО дає змогу системно і комплексно планувати інноваційні зміни на найбільш ранніх стадіях прийняття рішень, разом з економічними та соціальними міркуваннями.

Висновки

Приймаючи європейські принципи інноваційного розвитку регіонів, вивчаючи позитивний досвід країн, які створили ефективний механізм планування сталого розвитку, зокрема Німеччини, і беручи до уваги наукову дискусію з цього питання, можливо виділити основні напрямки реформування механізму регіонального планування, які можна трактувати як концептуальні, інструментальні і методичні.

Насамперед необхідно гармонізувати практику моделювання інноваційного розвитку регіонів України з принципами ЄС, що потребує чіткого розмежування функцій, відповідальності та узгодженості дій між рівнями планування, використання програмного підходу до розвитку регіонів замість проектного, створення механізму партнерства і співробітництва різних суспільних секторів, концентрації зусиль місцевого самоврядування, організованої громадськості, управлінської еліти і бізнесу, впровадження стандартної статистичної системи моніторингу інноваційного розвитку регіонів.

З новою концептуальною орієнтацією буде потрібен ряд інструментальних нововведень. Регіональне планування повинне стати програмно-цільовим та поліваріантним. Для оцінювання (мається на увазі вибір варіанта інноваційного розвитку) до регіональних планів необхідно ввести критерії оцінки, які дають орієнтири для прийняття того або іншого варіанта. Такі критерії стають усе важливішими у межах інтегрованого у систему територіального планування природоохоронного компонента. Необхідно застосувати інструмент стратегічного екологічного оцінювання всіх розроблюваних політики, планів, програм, які стосуються видів діяльності і об'єктів, що істотно можуть впливати на навколишнє середовище, природокористування, а також на здоров'я та якість життя населення регіону.

Перспективи подальших досліджень

Проблема розроблення моделі інноваційного розвитку ще недостатньо вивчена з урахуванням сучасних умов та євроінтеграційних прагнень України. Також потребує додаткового дослідження застосування програмно-цільового розвитку промислових регіонів як основи сталого розвитку, впровадження таких інструментів комплексного врахування проблем промислового регіону у стратегічних рішеннях влади, як стратегічне екологічне оцінювання, визначення організаційно-правових заходів та економічних важелів у стимулюванні відродження найважливіших галузей господарства, що формують підстави конкурентоспроможності регіонів.

1. Порядок денний асоціації Україна – ЄС. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/documents/eu_uk_chronology/association_agenda_ukr.pdf. 2. Хотяшева О.М. *Инновационный менеджмент* [Текст]: О.М. Хотяшева. – СПб.: Питер, 2005. 3. Пілюшенко В.Л. *Управління інноваційним розвитком території: монографія* [Текст]: В.Л. Пілюшенко, Б.І. Адамов, І.В. Шкрабак. – Донецьк: ВІК, ДонДУУ, 2007. 4. OECD, 2007. 5. Закон України “Про інноваційну діяльність” від 04.07.2002 № 40-IV [Текст] / Верховна Рада України // ВВР України. – 1992. – № 36. – Ст. 266. 6. Соловійов О.М. *Удосконалення механізмів державного регулювання інноваційних процесів в Україні та регіонах* [Текст]: Дис... канд. наук з держ.управл.: 25.02.02 / О.М. Соловійов. – Донецьк, 2005. – 227 с. 7. Кот О.В. *Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку аграрної сфери в радіоактивно забруднених регіонах* [Текст]: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.02 / О.В. Кот; Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України. – Київ, 2006. – 23 с. 8. Авраменко, І. М. *Інноваційний розвиток Полтавського регіону* [Текст]: І. М. Авраменко, Н. І. Довгаль // *Економіка і регіон*. – 2008. – № 2. – С. 8 – 10. 9. Герасимчук З.В. *Еколого-економічні основи формування та реалізації регіональної політики сталого розвитку (питання методології та методики)* [Текст]: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.10.01 / З.В. Герасимчук; НАН України. Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2002. – 40 с. 10. *Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху європейських принципів* [Текст]: За ред. С. Максименка. – К.: Міленіум, 2001. 11. *Greiving S. Raumlische Planung und Risiko* [Текст]: S. Greiving / Gerling Akad. Verl. – Munchen, 2002. 12. *Spitzer H. Einfuhrung in die raumlische Planung* [Текст]: H. Spitzer / Eugen Ulmer – Stuttgart, 1995.

УДК 658.152:330.322

Й.М. Петрович, О.В. Феєр

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра менеджменту організацій

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

© Петрович Й.М., Феєр О.В., 2010

Зроблено спробу системно висвітлити важливість використання інвестиційних ресурсів в ринкових умовах господарювання. При цьому значну увагу приділено залученню іноземних інвестицій для розвитку окремих галузей підприємства та обґрунтуванню інструментарію ефективного їх використання.

Ключові слова: інвестиції, ресурси, ринок, програма, інструментарій, ефективність.

An attempt system to light up importance of the use of investment resources in the market conditions of menage is done in the article. Thus considerable attention is spared bringing in of foreign investments for development of separate industries of enterprise and ground of tool of their effective use.

Keywords: investments, resources, market, program, tool, efficiency.

Постановка проблеми

Прискорення розвитку економіки України, з одного боку, вимагає залучення значних обсягів інвестиційних ресурсів для її модернізації і підвищення конкурентоспроможності та ефективності функціонування, а з іншого боку, відсутні адекватні організаційно-економічні механізми їх раціонального використання суб'єктами господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У сучасній фаховій літературі зарубіжні і вітчизняні автори велику увагу приділяють теоретичним аспектам формування і використання інвестиційних ресурсів [1, 2], інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності окремих секторів економіки та їх підприємств [3, 4], оцінюванню інвестиційної привабливості окремих галузей, регіонів і підприємств [4, 5]. Ряд важливих проблемних питань теоретичного і методичного спрямування розглядаються окремим авторами в їх роботах, які стосуються прогнозування розвитку